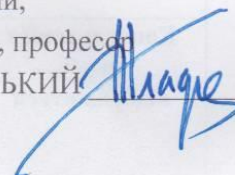

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Хімічний факультет
Кафедра неорганічної хімії

Затверджено
на засіданні кафедри неорганічної хімії
хімічного факультету
Львівського національного
Університету імені Івана Франка
(протокол № 1/8 від 30.08.2021 р.)

Завідувач кафедри
академік НАН України,
доктор хімічних наук, професор
Роман ГЛАДИШЕВСЬКИЙ

Силабус навчальної дисципліни

“Загальна хімія”,

що викладається в межах ОПП ____ Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів за предметною
спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Львів 2021

Назва курсу	Загальна хімія
Адреса викладання курсу	вул. Кирила і Мефодія 6, м. Львів 79005
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Хімічний факультет, кафедра неорганічної хімії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/Педагогіка, 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Викладачі курсу	Лекційний курс читає к.х.н., доц. Зелінська Оксана Ярославівна https://chem.lnu.edu.ua/employee/zelinska-oksana-yaroslavivna Лабораторні заняття проводять к.х.н., доц. Зелінська Оксана Ярославівна https://chem.lnu.edu.ua/employee/zelinska-oksana-yaroslavivna та к.х.н., доц. Муць Наталія Михайлівна https://chem.lnu.edu.ua/employee/muts-nataliya-myhajlivna
Контактна інформація викладачів	oksana.zelinska@lnu.edu.ua +38(032)2600388, +38(032)2394510 nataliya.muts@lnu.edu.ua +38(032)2600388, +38(032)2394506
Консультації з курсу відбуваються	В день проведення лекцій (за попередньою домовленістю) на хімічному факультеті, вул. Кирила і Мефодія 6, ауд. 113 (очно). За зверненням студентів з понеділка до п'ятниці за допомогою електронної пошти платформи Zoom (дистанційно): https://us04web.zoom.us/j/74635719414?pwd=TWWhrVjhhMHBhdIBCWFdqYzcrQ0JwUT09
Сторінка курсу	http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=668
Інформація про курс	Предмет навчальної дисципліни “Загальна хімія” включає основні поняття, теорії і закони хімії, які дозволяють розуміти властивості речовин і їхні взаємні перетворення, атомно-молекулярне вчення, періодичний закон, будову атомів та молекул, хімічний зв'язок, термодинаміку та кінетику хімічних процесів, дисперсні системи, розчини електролітів та неелектролітів, найважливіші класи неорганічних сполук, комплексні сполуки, окисно-відновні процеси, корозію та способи захисту від неї.
Коротка анотація курсу	“Загальна хімія” є нормативною дисципліною за спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) для освітньої програми здобувачів освітнього ступеня “бакалавр” і вивчається у I семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою).
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни “Загальна хімія” є засвоєння теоретичних основ та фундаментальних законів хімії, формування цілісної системи знань про будову і властивості хімічних речовин, закономірності перебігу хімічних процесів, що слугуватимуть базою для подальшого вивчення циклу природничих дисциплін; здобуття навиків експериментальної роботи в хімічній лабораторії, вміння спостерігати та пояснювати хімічні явища, робити науково обґрунтовані висновки, систематизувати та застосовувати одержані знання; формування еколого-валеологічної культури та цивілізованого ставлення до довкілля. Навчальна дисципліна “Загальна хімія” покликана сформувати у студентів сукупність загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, досягнути програмних результатів навчання, які передбачені освітньо-

	професійною програмою “Середня освіта (Біологія та здоров’я людини)”.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Романова Н.В. Загальна та неорганічна хімія. – Ірпінь.: Перун, 2007. – 480 с. 2. Григор’єва В.В., Самійленко В.М., Сич А.М. Загальна хімія. – К.: Вища школа, 1991. – 461 с. 3. Телегус В.С., Бодак О.І., Заречнюк О.С., Кінжибало В.В. Основи загальної хімії. – Львів: Світ, 2000. – 424 с. 4. Степаненко О.М., Рейтер Л.Г., Лєдовських В.М., Іванов С.В. Загальна та неорганічна хімія. – К.: Пед. преса, 2002. – У 2-х ч. – Ч. 1. – 520 с. 5. Жак О.В., Каличак Я.М.. Загальна хімія. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 368 с. 6. Яцимирський В.К., Павленко В.О., Савченко І.О. та ін. Хімія: для університетів: повний курс в одному томі. – К.: Перун, 2010 – 432 с. 7. Дмитрів Г.С., Павлюк В.В. Загальна та неорганічна хімія. Львів, ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 299 с. 8. Стародуб П., Шпирка З., Муць Н., Ничипорук Г. Перевір себе. Навчальний посібник для студентів нехімічних спеціальностей. – Львів: ТОВ Поліграфія, 2009. – 216 с. 9. Каличак Я.М., Кінжибало В.В., Котур Б.Я., Миськів М.Г., Сколоздра Р.В. Хімія. Задачі, вправи, тести. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 1999. – 168 с. 10. Неділько С.А., Попель П.П. Загальна й неорганічна хімія. Задачі та вправи. – К.: Либідь, 2001. – 400 с. 11. Котур Б.Я. Хімія. Практикум. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 237 с. Допоміжна література: 12. Луцевич Д.Д. Довідник з хімії. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2008. – 430 с. 13. https://www.webelements.com 14. https://ptable.com 15. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/periodic-table 16. http://www.chemicalelements.com
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	150 год, з них 96 год аудиторних занять (32 год лекцій та 64 год лабораторних занять) і 54 год самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу здобувач буде: знати: - основні поняття та закони хімії; - періодичний закон і періодичну систему хімічних елементів; - сучасні уявлення про будову атома та утворення хімічного зв’язку; - найважливіші класи неорганічних сполук; - комплексні сполуки; - основи хімічної термодинаміки та кінетики; - дисперсні системи, властивості розчинів електролітів і неелектролітів; - особливості перебігу та види окисно-відновних процесів. вміти: - обчислювати кількість речовини, масу, мольну масу та мольну масу

	еквівалента для різних речовин; - складати формули хімічних сполук за валентністю елементів; - виводити формули сполук за масовими частками елементів у речовині та продуктами реакцій горіння; - складати рівняння хімічних реакцій та проводити обчислення за хімічними рівняннями; - аналізувати будову атома; - записувати електронні формули хімічних елементів, визначати їхні валентні можливості; - аналізувати механізми утворення ковалентного зв'язку, визначати його головні характеристики; характеризувати властивості речовин з іонним, металічним та водневим зв'язком; - аналізувати властивості простих речовин залежно від розміщення елементів у періодичній системі; - визначати напрям перебігу реакції за термодинамічними характеристиками, обчислювати теплові ефекти реакцій; - визначати вплив різних чинників на зміну швидкості хімічної реакції та зміщення хімічної рівноваги; - обчислювати концентрації речовин у розчині (масову частку, молярність, моляльність, нормальність, титр, мольну частку); - складати схеми електролітичної дисоціації основ, кислот, солей; молекулярні та іонно-молекулярні рівняння, визначати можливість перебігу реакцій обміну між електролітами у розчині; - характеризувати властивості розчинів неелектролітів, обчислювати величини осмотичного тиску, зміни температури кипіння і замерзання розчинів залежно від їхньої концентрації; - обчислювати <i>pH</i> розчинів; - записувати рівняння реакцій гідролізу солей, обчислювати константу і ступінь гідролізу; - визначати ступінь окиснення елемента у сполуках та йонах, складати формули сполук за ступенями окиснення елементів; - урівнювати рівняння окисно-відновних реакцій різними способами та обчислювати еквівалентні маси окисника і відновника; - складати рівняння електрохімічних процесів, які відбуваються в гальванічних елементах та під час електролізу розплавів і розчинів електролітів; - розв'язувати експериментальні задачі із загальної хімії.
Ключові слова	Хімічний елемент, речовина, атом, молекула, хімічна реакція, закони хімії
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, лабораторних занять і консультацій для кращого розуміння тем.
Теми	Наведено у Таблиці 1
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру, письмовий
Пререквізити	Для вивчення дисципліни "Загальна хімія" студенти повинні володіти знаннями з шкільного курсу хімії, фізики та математики.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Словесний (лекція, бесіда, інструктаж), практичний (лабораторна робота, задачі, вправи), наочний (ілюстрування, демонстрування, спостереження).

Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, персональний комп'ютер або планшет, загальноживані комп'ютерні програми, хімічний посуд та реактиви
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: 1) поточний контроль (за результатами практичного виконання і захисту лабораторних робіт (ЛР), письмових контрольних робіт (КР) та модульної контрольної роботи (МКР), усного контрольного опитування (КО), виконання індивідуальних домашніх завдань (ІЗ) на лабораторних заняттях): 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50. Критерії оцінювання: ЛР: 12 × 1 бал (макс.) КР: 3 × 6 балів (макс.) МКР: 1 × 10 балів (макс.) КО: 4 × 1 бал (макс.) ІЗ: 2 × 3 бали (макс.) 2) іспит: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 50. Іспит здобувач отримує на підставі письмової відповіді на питання екзаменаційного білету (10 питань × 5 балів = 50 балів). Питання білету включають 6 задач, 3 вправи та 1 описове завдання.
Питання до іспиту	Перелік питань та завдань до іспиту розміщений на сторінці курсу (http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=668).
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.

Таблиця 1.

Схема курсу “Загальна хімія”

Тиж-день	Тема заняття (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Література	Термін виконання
1	Хімія як наука. Предмет хімії та її місцесеред природничих наук. Атомно-молекулярне вчення: основні положення та поняття.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
1	Ознайомлення з хімічною лабораторією. Правила роботи та техніка безпеки. Хімічний посуд.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год Лабораторна робота	[7-16] С.22-29 [7]; С.5-17 [11]	2-й тиждень
2	Основні закони хімії. Закони стехіометрії та їхнє сучасне трактування. Характеристика агрегатних станів речовини. Газуватий стан. Закони ідеального газу. Реальні гази. Методи визначення атомних та молекулярних мас.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
2	Основні закони хімії. Визначення складу суміші двох речовин.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год Лабораторна робота	[7-16] С.7-21 [7]	3-й тиждень
3	Будова атома. Розвиток уявлень про будову атома. Квантово-механічна теорія будови атома. Характеристика стану електрона квантовими числами. Принципи формування електронних оболонок атомів. Атомне ядро, його склад і будова. Радіоактивність. Ядерні реакції.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
3	Розрахунки за хімічними рівняннями. Визначення молярних мас еквівалентів металів об'ємним методом.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год Лабораторна робота	[7-16] С.32-33 [7]	4-й тиждень
4	Періодичний закон і періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
4	Закони газуватого стану. Визначення молекулярних мас газів за відносною густиною.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год Лабораторна робота Контрольна робота	[7-16] С.29-31 [7], С.27-29 [11]	5-й тиждень
5	Хімічний зв'язок. Кількісні характеристики хімічного зв'язку. Ковалентний зв'язок. Метод валентних зв'язків. Гібридизація атомних орбіталей та її види. Метод молекулярних орбіталей як лінійної комбінації атомних орбіталей.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	

5	Будова атома. Вправи на будову атома.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 2 год. Контрольне опитування	[1-16]	6-й тиждень
6	Йонний зв'язок та його характеристики. Металічний зв'язок. Теорія металічного стану. Водневий зв'язок. Кристалічні ґратки.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
6	Хімічний зв'язок. Вправи на хімічний зв'язок.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 2 год Контрольне опитування	[1-16]	7-й тиждень
7	Поняття хімічної сполуки. Головні класи неорганічних сполук. Класифікація та номенклатура хімічних сполук. Генетичний зв'язок між класами неорганічних сполук.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
7	Класифікація та номенклатура неорганічних сполук. Визначення складу кристалогідрату солі.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота	[7-16] С.29-30 [11]	8-й тиждень
8	Міжчастинкові взаємодії молекул. Координаційна теорія Вернера. Комплексні сполуки. Комплексоутворення та дисоціація комплексних сполук. Класифікація, номенклатура та ізомерія комплексних сполук. Комплексоутворення в біологічних системах	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
8	Комплексні сполуки. Вправи на класифікацію, номенклатуру та ізомерія комплексних сполук.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота Контрольна робота	[1-6] С.33-35 [11]	9-й тиждень
9	Хімічна термодинаміка. Закономірності перебігу хімічних реакцій та їхня класифікація. Ентальпія. Закони термодинаміки та термохімії. Ентропія. Вільна енергія Гіббса. Напрявленість хімічних процесів.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
9	Хімічна термодинаміка. Визначення теплот розчинення, гідратації та нейтралізації.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 3 год. Лабораторна робота Індивідуальне завдання	[7-16] С.70-71 [7]	10-й тиждень
10	Хімічна кінетика. Швидкість хімічної реакції та чинники, що на неї впливають. Закон діючих мас. Правило	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	

	Вант-Гоффа. Рівняння Арреніуса. Каталізатори, промотори, інгібітори. Хімічна рівновага. Константа рівноваги. Принцип ЛеШательє. Фактори, що впливають на зміщення хімічної рівноваги.			
10	Хімічна кінетика. Швидкість хімічних реакцій та хімічна рівновага.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота	[7-16] С.46-48, С.55-57 [11]	11-й тиждень
11	Дисперсні системи та їх класифікація. Розчини. Теорії розчинів. Вода як розчинник. Розчинність речовин. Закон Генрі. Способи вираження складу розчинів. Колігативні властивості розчинів: тиск пари над розчином, температури кипіння і замерзання розчинів, осмотичний тиск. Закони Рауля.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
11	Розчини. Приготування розчинів.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота	[7-16] С.60-63 [11]	12-й тиждень
12	Властивості розчинів електролітів. Теорія електролітичної дисоціації. Ступінь та константа дисоціації. Закон розведення Оствальда. Кислотно-основна дисоціація. Йонний добуток води. Водневий показник. Кислотно-основні індикатори. Буферні розчини.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
12	Властивості розчинів електролітів.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота. Контрольна робота	[1-4] С.68-69 [11]	13-й тиждень
13	Малорозчинні електроліти. Добуток розчинності. Реакції обміну між електролітами, умови їх перебігу. Гідроліз солей. Ступінь та константа гідролізу. Теорії кислот і основ.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
13	Реакції обміну між електролітами. Малорозчинні електроліти. Теорії кислот і основ. Гідроліз солей.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота	[7-16] С.70-71 [1]	14-й тиждень
14	Окисно-відновні процеси. Речовини окисники і відновники. Типи окисно-відновних реакцій. Електродний	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	

	потенціал. Ряд електрохімічних потенціалів металів. Рівняння Нернста.			
14	Окисно-відновні реакції. Методи складання та урівнювання рівнянь окисно-відновних реакцій.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Лабораторна робота	[7-16], С.76-78 [11]	15-й тиждень
15	Хімічні джерела енергії. Гальванічні та концентраційні елементи. Акумулятори.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
15	Хімічні джерела енергії.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 3 год. Контрольне опитування. Індивідуальне завдання	[1-16]	16-й тиждень
16	Електроліз розплавів і розчинів. Електрохімічний еквівалент. Закони Фарадея. Корозія металів і сплавів та її види. Способи захисту від корозії.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	[1-6]	
16	Електроліз. Корозія.	Лабораторне заняття – 4 год, самостійна робота – 1 год. Контрольне опитування. Модульна контрольна робота	[1-16]	

Автор

Оксана ЗЕЛІНСЬКА

“Погоджено”

Голова методичної ради
біологічного факультету

Віталій ГОНЧАРЕНКО
“ 20 ” 2021 р.

Гарант ОПП

Віталій ГОНЧАРЕНКО
“ 20 ” 2021 р.